

Utredning om skolområde - Sundby och Munsö

Dnr BUN20/73

Bakgrund

Ekerö växer och förtätas, främst i huvudorterna i och med planerade bostadsbyggen och framväxande infrastruktur i regionen. Flera utökningar av kapaciteten gällande skolplatser är planerade inom Ekerö och Färingsö tätorter med bygget av bl.a. Sanduddens skola, Nya Ekebyhovsskolan, Stenhamraskolan, utökning av Birkaskolan samt en ev. etablering av en större fristående skolaktör. Tittar man på befolkningsprognosen så kommer dessa kapacitetsutökningar kunna täcka det framtida behovet av skolplatser i många år framöver.

Idag ser vi att de skatteintäkter kommunerna får in minskar. Demografin med fler yngre och äldre samt färre som arbetar gör att vi får minskade resurser för att klara välfärdsuppdraget i hela Sverige.

För att klara att hålla en hög standard med en god undervisning, hög andel legitimerade lärare, god och tillgänglig lärmiljö samt en likvärdig fördelning av resurser för alla elever i Ekerö kommun, behöver vi nu se över hur vi kan klara detta på ett effektivt och kvalitativt sätt genom att planera för framtiden redan nu genom att genomlysna följande frågeställningar;

<p>Hur är vi rustade för att klara vårt lagstadgade uppdrag att skapa en god undervisning av hög kvalitet nu och framöver? Hur möter vi de framtida ekonomiska förutsättningarna? Hur fördelar vi resurserna så att alla barn gynnas? Hur organiserar vi framtidens skolor i Ekerö kommun?</p>
--

Syfte

Att utreda hur vi kan skapa en bättre skolorganisation med väl utvecklade kollegiala strukturer, och kvalitativ undervisning med tanke på de förändrade förutsättningarna i form av snävare ekonomiska ramar.

Vi vill också titta på hur kommande befolkningsprognoser och skolbyggen inom Ekerö tätort kommer att påverka skolorna Munsö och Sundby då vi redan idag ser ett sviktande elevunderlag på skolorna med organisatoriska utmaningar, viss svårighet att rekrytera behörig personal samt stora ekonomiska underskott som följd.

Vi vill slutligen belysa olika möjliga scenarion för att kunna se hur vi kan skapa bästa möjliga skolorganisation för enheten, och i förlängningen över hela Ekerö för att

kunna följa skollagen, få till en kvalitativ undervisning samt effektivisera de resurser vi har på ett likvärdigt sätt över hela kommunen.

En bra skolorganisation

För att få till en bra undervisning enligt skollag och läroplan, kostnadseffektiva enheter med ändamålsenliga organisationer behöver vi ta stöd i forskningen.

Framgångsrika skolor kännetecknas av samförstånd och samordning med fokus på:

- Samarbete med kollegor kring undervisning, arbetssätt, förhållningssätt
- Gemensamma förväntningar och normer
- Elevers resultat i fokus
- Anpassad undervisning efter behov
- Kontinuitet i arbetssätt, styrning
- Tydlighet och styrning av organisation kring mötesformer, samarbetsformer, undervisning, processer

En annan framgångsfaktor handlar om lärares kompetens, förmåga och engagemang; Detta har den enskilt största betydelsen för elevers resultat:

- Lärarexamen
- Ämnesutbildning
- Relationsförmåga (skapa trivsam stämning i klassrummet, alla vågar fråga)
- Ledarförmåga (inget stök eller oro, uppmärksamheten är på lärare eller uppgiften)
- Didaktisk förmåga (göra så att eleverna/barnen förstår, motivera)

(Att organisera för skolframgång; Jarl, Blossing, Andersson 2017)

Vi behöver dessutom organisera skolorna för att höja kvaliteten på undervisningen; genom att fokusera på att arbeta för ökad;

- Trygghet och trivsel
- Samarbetskultur bland personalen
- Behörighet samt skickliga, kompetenta lärare
- Utveckling av social och pedagogisk miljö

(Lars Svedberg, 2017)

För att kunna sträva mot detta behöver vi hitta strukturer och organisationer som stödjer ett kollegialt arbete, med tillräckligt många kollegor för bra samarbeten och input. Vi behöver ha en ekonomi som stödjer en organisation där vi främst har behöriga lärare men även specialister så att vi kan få största möjliga ämnes- och undervisningsutveckling. Till det behöver vi kompetent kringpersonal såsom elevhälsa, fritidspersonal, elevcoacher, fritidslärare, elevassistenter samt en engagerad och driven skolledning som har förmåga att styra organisation och arbetssätt tillsammans med sin personal för bästa möjliga skola för eleverna.

Vi har även timplan och skollag att ta hänsyn till. Enligt den nya stadieindelade timplanen som infördes 1 juli 2018 ska elever i åk 6 få undervisning i både moderna språk och hemkunskap, vilket betyder att alla elever i våra f-6 skolor i kommunen antingen får ta sig till en annan skola för att få den garanterade undervisningstiden i dessa ämnen, eller så får skolorna organisera det på egen hand, med språklärare på få procent eller egenbyggda hemkunskapsalar.

Även införandet av lärarlegitimationen som har genomförts i olika steg sedan 1 augusti 2011 har försvårat uppdraget att följa skollagstiftningen på mindre enheter. Lärare måste ha lärarlegitimation för att bli tillsvidareanställda och få sätta betyg. För att få undervisa krävs oftast både legitimation och behörighet. Det finns vissa undantag, till exempel vid lärarbrist. I dessa fall ska personen bedömas vara lämplig för att undervisa i ämnet och ha en utbildning som i så stor utsträckning som möjligt motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. Anställningen ska i så fall begränsas till ett år i taget. Förskollärare måste ha förskollärarlegitimation för att bli anställda. Sedan 1 juli 2019 finns även legitimationskrav för att få bedriva och ansvara för undervisning i fritidshem.

Som det ser ut idag på både Sundby och Munsö är det små organisationer med få möjligheter till kollegial utväxling på alla nivåer. Vi har kompetenta behöriga lärare men även några obehöriga, främst på grund av de små organisationerna som gör att man inte har samma möjlighet att ha den bredd av behörigheter som en större skola kan ha.

Skolorna har organiserat sin verksamhet på flera sätt för att uppnå bästa möjliga undervisning; Munsö har skapat åldersblandade klasser för att möjliggöra pedagogiska vinster såsom delade lärare, få till fler och olika kompetens i arbetslagen samt för att möjliggöra en mer differentierad undervisning. Sundby arbetar främst med ämneslärare på mellanstadiet där ett arbetslag med olika ämneskompetens arbetar i alla tre klasser, vilket ökar elevernas rätt till undervisning av behörig lärare. Detta har varit framgångsrikt, men tyvärr när man inte ända fram gällande behörigheter eller kollegialt utbyte inom ämnen eller rent allmändidaktiska frågor. För mellanstadiet eleverna gör hemkunskapen och moderna språk i årskurs 6 att man måste resa till centrala Ekerö vilket tar en halvdag eller mer, vilket försvårar för schemaläggning samt planering.

Organisationen är liten och skolorna har ibland haft svårt att få till den tid som behövs, särskilt i hela kollegiet med fritids- och kringpersonal p.g.a. organisatoriska utmaningar som att man ibland är för få för att kunna släppa varandra på möten eller att kunna hoppa in eller täcka för varandra vid sjukdom, kompetensutvecklingsdagar eller liknande. Det är även ofta svårt att få in vikarier på grund av avstånden till främst Munsö skola samt begränsningar i kollektivtrafiken. Det medför också att dessa två skolor ibland har svårt att delta på gemensamma

kompetensutvecklingsinsatser i kommunen då man har svårt att gå ifrån eftersom det inte finns tillräckligt med personal som kan täcka upp.

När det gäller ekonomi så ser vi att dessa mindre organisationer kostar väldigt mycket i förhållande till intäkterna p.g.a. att vi behöver behöriga lärare oavsett klasstorlek. Fasta kostnader som städ och kock är oberoende av antal barn på skolorna, samt så behöver man täcka upp för stängning och öppning på fritidshem och fritidsklubb över långa dagar, vilket kräver en viss grundbemanning oavsett antal barn. Som det ser ut så överstiger de nödvändiga kostnaderna med marginal de intäkter man får in, och det skapar inte en bra organisation vare sig ekonomiskt eller kvalitetsmässigt. Det finns både för och nackdelar med större och mindre enheter, men när enheter och skolor blir så pass små och slimmade som dessa två skolor, då är det svårt att behålla kvaliteten.

Ser vi dessutom till den kommande befolkningsutvecklingen samt bygget av nya skolor med medförande kapacitetsökning i Ekerö tätort så är det enligt prognosen ännu färre elever på dessa två skolor inom de närmaste 10 åren, med ännu svårare ekonomiska, organisatoriska och kvalitativa utmaningar som följd.

Befolkningsprognos och skolbyggen

I det här kapitlet försöker vi ge en beskrivning av hur framtidens prognoser ser ut för befolkningsutvecklingen i aktuella skolupptagningsområden och var elever från dessa områden går i skolan idag. En eventuell utökning av antalet skolplatser genom fristående aktörer är viktigt att ha med i beräkningen då det påverkar kommunens planering för framtidens skolorganisation.

Befolkningsutveckling

Antalet barn i åldern 6–12 år i område Adelsö/Munsö kommer att öka något de kommande åren (se bilaga 1 Demografi och skolskjuts). Idag bor ca 130 barn mellan 6–12 år i Munsö skolas upptagningsområde och år 2025 kommer det enligt befolkningsprognosen att finnas ca 160 barn. Av de 130 barn som idag bor i området går ca 70 på Munsö skola (av en kapacitet på totalt 200 platser), övriga har valt en annan skola.

Antalet barn i Sundby i åldern 6–12 år kommer att öka marginellt de kommande åren. Till 2025 beräknas en ökning med ca 10–15 barn och till 2030 med ca 30 barn. Idag går ca 140 barn på skolan (skolan har en kapacitet för drygt 200 barn) och ca 100 barn från Sundbys område går på en annan skola i kommunen. Med tanke på dagens pendlingsmönster in mot Stockholm är det sannolikt att barn boendes i Sundby och Munsö i större utsträckning kommer att söka sig till skolor åt samma håll.

Antalet tillgängliga skolplatser på Sanduddens skola kommer också att öka de kommande åren då åldersgrupperna i område Sandudden minskar, från dagens drygt 400 barn till knappt 350 år 2025 och ca 320 år 2030. När Sandudden sedan utökar med en parallell beräknas kapaciteten öka med ca 30 elever per årskurs. Det kan göra att ännu fler elever från Sundby- och Munsöområdet söker sig dit, främst för att det är en F-9 skola, vilket vi har sett är ett attraktivt alternativ historiskt sett. Man vill gå i samma skola hela vägen från förskoleklass till årskurs 9.

Var går eleverna?

På Munsö skola finns (januari 2020) 4 elever som inte bor i upptagningsområdet, två från Sundby och två från annan kommun. Av de som är folkbokförda i upptagningsområdet går nästan 50 elever på en annan skola än Munsö skola. De utgör nästan 40 procent av alla folkbokförda barn i åldern 6–12 år. Ca 15 av de som går på annan skola går i Sundby skola.

På Sundby skola finns ca 20 barn som kommer från annat område, varav flertalet från Munsö. Runt 100 av barnen (6–12 år) som är folkbokförda i Sundbys område går dock inte på Sundby skola utan har valt en annan skola. De utgör nästan 45 procent av elevunderlaget i Sundbys upptagningsområde. 2017 gick sammanlagt ca 35 procent av barnen (6–12 år) i Sundby och Munsö på en skola utanför området. Det är en ökning med nästan 10 procent på tre år. Inget annat skolområde har så stor andel barn som går i annan skola som Munsö och Sundby.

Nya skolor i kommunen

Skulle en fristående aktör etablera sig i kommunen är det mest troliga att andelen elever från Munsö och Sundby som väljer en annan skola än områdesskolan skulle öka eftersom tillgängligheten till ett fristående alternativ ökar. Även en utökning av Birkaskolan påverkar.

I vilken utsträckning elever från Sundby och Munsö kommer att söka sig till eventuella fristående alternativ som etableras i centrala Ekerö beror till största del på hur många platser de fristående alternativen kommer att ha.

Byggplaner

Kommunen planerar för ca 60 bostäder på Munsö (inom detaljplan) som beräknas vara färdigställda under 2025–2026. Därutöver tillkommer några få bostäder per år utanför detaljplan. Tillkomst av kommunalt vatten och avlopp på Helgö möjliggör utökade byggrätter, osäkerhet finns dock kring många bostäder det rör sig om samt under vilken tidsperiod.

Sammanfattning

Befolkningsprognosen för Munsö och Sundby pekar på en viss ökning i åldersgruppen 6–12 år medan en minskning beräknas för Sandudden. Vi har de senaste åren sett en

ökad rörlighet bland eleverna på Munsö och Sundby genom att fler väljer en annan skola är områdesskolan. Sannolikt kommer inte denna rörlighet att minska. Eventuellt kommer en ny fristående aktör etablera sig i kommunen och Birkaskolan planerar att utöka sin verksamhet. Idag finns en överkapacitet på ca 180 platser i område Munsö och Sundby. Trots viss befolkningsökning är bedömningen därför att antalet lediga skolplatser i områdena Munsö och Sundby inte kommer att minska.

Skolskjuts

Enligt skollagen (2010:800) har elever i grundskolan, grundsärskolan och gymnasiesärskolan med offentlig huvudman rätt till skolskjuts. Vid beslut om skolskjuts ska det göras en bedömning av om skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Rätten till skolskjuts gäller inte elever i fritidshem eller fritidsklubb.

Skolskjuts innebär följande färd sätt: kollektivtrafik (SL-kort), skolbuss (inhyrd buss där kollektivtrafik inte är ett alternativ), taxi samt självskjuts. Med skolväg menas den kortaste användbara gång eller cykelväg till den skola som ett barn är hänvisad till.

Följande avstånd gäller till skola eller anvisad uppsamlingsplats/hållplats:

- barn i förskoleklass med minst 2 km skolväg
- elever i skolår 1-3 med minst 2 km skolväg
- elever i skolår 4-9 med minst 4 km skolväg

I dagsläget trafikerar två skolbussrutter Munsö skola. En skolbuss trafikerar området Adelsö och en området Munsö ner mot Sundby. Se bilaga 2 för exakta rutter samt hur eleverna bor längs med skolbussrutterna samt vilka åldrar som trafikerar rutterna. Sammanlagt åker ca 50 elever dessa skolbussar dagligen. En del av de elever som bor i områden har SL-kort. Elever som går på Sundby har ingen skolbuss som trafikerar området, utan använder kollektivtrafiken och får SL-kort.

Övergripande ekonomiska förutsättningar - nuläge och prognos

Inledning

De senaste åren har vi fått erfara att de ekonomiska ramarna blivit mindre. Framst pga. ökade personalkostnader, men även genom ökade kostnader för städ, mat och lokaler. Det i samband med att budgetramen inte ökat i riktigt samma utsträckning har gjort att man har behövt effektivisera i de flesta verksamheter, lite varje år.

Fördelningen av resurser inom kommunen och förvaltningen är riktad till kärnverksamheten grundskola och förskola för att bibehålla förutsättningarna för ökad kvalitet och en ökad andel som blir behöriga till gymnasiet.

Vi behöver värna befintliga resurser och stärka våra enheter. Vi behöver skapa förutsättningar för en hållbar pedagogisk och ekonomisk situation för alla verksamheter. På så sätt stärker vi hela den kommunala skolorganisationen på Ekerö.

De framtida ekonomiska utmaningarna handlar framförallt om förutsättningar efter 2020, som kräver effektiviseringar, nytt tänk kring organisation och en översyn av icke lagstadgad verksamhet.

Barn- och utbildningsnämndens budget 2020 med inriktning 2021–2022

Under 2020 genomförs flera kostnadsreduceringar och några satsningar. Reducering av kostnader återfinns i huvudsak inom verksamheter riktade till vuxna men har även påverkan på feriepraktik, modersmål och högskolestudier för barnskötare (inga nya antagningar). Inom ramen för verkställighet sker även besparingar/effektiviseringar inom vuxenutbildning, Resursteamet, modersmål, IT och programlicenser samt att VIDA-projektet¹ avslutas vid årsskiftet (inblandade kommuner avslutar projektet). Totalt kommer det att ske en besparing på 8,3 mnkr.

Samtidigt satsar man mer på särskilda undervisningsgrupper/tilläggsbelopp, ungdomar i riskzon samt att erbjuda en årskurs i grundskolan att besöka Birka, ett av Ekerö kommuns världsarv, totalt en satsning på 1,4 mnkr.

Även under 2021 planeras besparingar på ca 8 miljoner kronor. För att nå en ekonomi i balans 2021 föreslås i den inriktningsbudget som antogs av Kommunfullmäktige i november 2019 en omDispositionering av resurser motsvarande 5,8 mnkr inom givet uppdrag som leder till stordriftsfördelar med bibehållen kvalitet. Här inkluderas översyn av icke lagstadgad verksamhet. Utöver det sker en uppräknings av skolpeng för årskurs 1–6 med endast 0,9 procent samt årskurs 7–9 med 1,2 procent vilket gäller både kommunala enheter och fristående verksamheter. Jämfört med en uppräknings enligt PKV² på 2,8 procent för 2021 innebär detta en besparing på 2,5 mnkr. Totalt innebär detta besparingar på 8,3 mnkr.

För 2022 krävs ytterligare besparingar på 13,3 mnkr för att nå en ekonomi i balans enligt den budgettram som antogs av Kommunfullmäktige i juni 2019. Dessa besparingar läggs i sin helhet på skolpeng som därmed bara räknas upp med 0,4 procent för årskurs 1-6 för de kommunala enheterna och med 0,8 procent för fristående skolor. För årskurs 7-9 är uppräknings 0,4 procent för kommunala enheter och 0,7 procent för fristående skolor.

¹ VIDA-projektet - Välj Inkludering Delaktighet och Aktivitet (VIDA) – främja nyanländas möjligheter på arbetsmarknaden och till social inkludering.

² PKV innebär Pris Kommunal Verksamhet och är ett prisindex framtaget av SKL (Sveriges kommuner och landsting) som Sveriges kommuner brukar använda i budgetberäkningar.

Skillnaden i uppräknning beror på att för de fristående verksamheterna ligger hyresersättningen i skolpengen och att den räknas upp efter uppräknningen av internhyrorna. För de kommunala enheterna ligger lokalhyresuppräknningen centralt och därmed utanför skolpengen vilket ger en lägre uppräknning av skolpengen när hyran stiger mer än övriga delar i skolpengen.

Budgetperioden 2020–2023 innehåller som synes flera utmaningar avseende den ekonomiska utvecklingen, volymökningar samt kring löneutveckling och kompetensförsörjning. Samtidigt som målet är att kvaliteten i verksamheterna ska bibehållas och utvecklas.

En annan risk är om statsbidragen minskar i förhållande till budget och att detta sker med kort varsel så att kostnader kvarstår i verksamheten under längre tid. De riktade statsbidragen innehåller dessutom klausuler för återbetalning om villkoren inte uppfylls. Dessa statsbidrag är i huvudsak neutrala, redovisningsmässigt. En fortsatt trend är att lönekostnaderna för vissa personalgrupper ökar betydligt mer än den årliga uppräknningen. Detta beror på en minskad tillgång på behörig pedagogisk personal. Lönenivåerna för dessa personalgrupper har ökat i hela Stockholmsregionen. Detta innebär att vi succesivt, i takt med behovet av nyrekryteringar, kommer att se stigande lönekostnader.

I ovan beskrivna ekonomiska förutsättningar finns inga eventuella effekter av Coronakrisen framskrivna.

Ekonomiska förutsättningar Munsö skola nuläge

Utifrån den budget som är lagd idag går skolan med ett stort underskott om 1 977 tkr enligt årsprognos per februari 2020. Intäkterna är beräknade utifrån ett elevantal som är svagt, och vikande med cirka 8–10 elever per år de kommande 4 åren. I nuläget (per februari 2020) är det 76 elever som är fördelade på fyra åldersblandade klasser.

Ekonomiska förutsättningar Sundby skola nuläge

Utifrån den budget som är lagd idag går skolan med ett stort underskott om 2 600 tkr enligt årsprognos per februari 2020. Intäkterna är beräknade utifrån ett elevantal med i nuläget 142 elever per februari 2020. De är jämnt fördelade på sju åldershomogena klasser.

Sammanfattning

Vi ser att intäkterna minskar de närmaste åren, både från statligt och kommunalt håll. Med färre elever på sikt och högre kapacitet i tätorten är det omöjligt uppdrag att få en budget i balans på dessa små enheter som Munsö och Sundby utgör.

Vi kommer att behöva göra neddragningar över hela skolområdet, och för att då behålla en bra kvalitet i undervisning samt få en ekonomisk likvärdighet genom att fördela resurser mer rättvist över hela kommunen behöver vi fundera på hur vi kan uppnå det framöver genom att organisera skolorna på andra sätt än idag.

(Se bilaga 2 Ekonomiska förutsättningar)

Scenarier;

Övergripande beskrivning

Nedan beskrivs olika scenarier kring hur vi skulle kunna organisera enheten Munsö och Sundby skolor för att nå högre kvalitet och med en mer hållbar ekonomi och budget i balans, samt vilka konsekvenser det får för elever och personal. De ekonomiska beräkningarna nedan bygger på siffror från budget 2020.

Scenario 1

Munsö skola samlokaliseras eleverna på Sundby skola från augusti 2020

Konsekvenser:

Elever

Eleverna på Munsö får relativt snabbt ställa om och möta nya sammanhang i en ny skola, vilket kommer att gynna många på sikt, med nya sociala kontakter och större sammanhang. Samtidigt kan det vara en påfrestning för många, främst på kort sikt då det förstås är en oro samt stor omställning att börja i en ny skola i nya konstellationer. Undervisningen får i många fall höjd kvalitet då det finns ökade möjligheter för differentiering, stöd och mer flexibilitet i gruppkonstellationer. Dock blir klasserna något större (i paritet med klasstorlekar på skolorna i tätorterna), så det ställer större krav på att man delar upp och organiserar för mindre grupper efter behov och ämnen.

Då alla gruppkonstellationer från hösten blir nya, krävs en del insatser för att arbeta med trygghetsskapande åtgärder.

Det kan även bli lång resväg för vissa elever som bor mer avlägset, tex på Adelsö och norra Munsö.

Personal

För personalen så är det förstås en omställning, både av positiv och negativ karaktär. Fler kollegor ger mer utbyte och fler lärande och utvecklingstillfällen. Att ingå i en större organisation ger fördelar såsom större möjligheter till samverkan och stöd. På kort sikt är det förstås en stor omställning för personal som ska byta arbetsplats med allt det innebär av nya sociala kontakter, arbetsuppgifter och resor till och från arbetet.

Vi kommer ju av organisatoriska samt budgetmässiga skäl även göra en minskning av personal och ändring av tjänstefördelningen, vilket gör att det finns risk att personer får sluta eller byta arbetsplats mot sin vilja vilket förstås är en stor risk och konsekvens för enskilda individer.

Det finns här även en risk att vi tappar kompetent personal vid en flytt.

Skollagen och undervisning

Med detta scenario så får vi lättare att uppfylla skollagens krav i kursplanerna samt behörighetskraven för lärare. Sundby utökas vilket ger positiva effekter för eleverna till följd såsom utökade sociala kontakter och mer kvalitativ undervisning då man har större möjlighet till differentiering och möjligheter att dela i olika undervisningsgrupper över dagen och efter ämnen. Vi utökar för en bättre kvalitet, de faktorer vi vet gör det bättre för eleverna får vi vid denna organisation.

Ekonomi

Ekonomiskt sett är detta det mest gynnsamma alternativet. Sundby ökar sina intäkter och elever och får en mer effektiv organisation med fler behöriga lärare och mer kringpersonal. Dock så kan det ändå vara så att det på sikt är en för liten skola för att kunna bära både ledning och fasta kostnader.

Att vi gör en sammanslagning av skolorna Munsö och Sundby innebär dock att vi får en enhet som har möjlighet att gå i balans. Räknat på 2020 års budget skulle vi ha gjort följande besparing räknat på en helårseffekt.

Sundby efter sammanslagning	
Alla belopp anges i tusen kronor	
Överskott/månad	39
Överskott/år	473
Besparing	
Strukturbidrag	633
Underskott Munsö enligt budget	1 440
Underskott Sundby enligt budget	2 791
Total besparing 2020	4 864

Hyran för Munsö skola kommer förvaltningen att ha kvar som kostnad men kommer inte att belasta enheten. BUN gör en besparing genom att strukturbidraget inte kommer att betalas ut till Munsö efter sammanslagningen.

Största besparingen med att slå ihop enheterna är att vi minskar personalkostnaderna, kostnaderna minskar med cirka 4 864 tkr/ år.

Skolskjuts

De ca 50 elever som i dagsläget transporteras med buss till Munsö skola är bosatta på Adelsö och Munsö och kommer vid ett scenario där elever samlokaliseras med Sundby behöva skolskjuts även till Sundby skola. Samtliga elever som idag transporteras med buss kommer vid ett skolbyte fortfarande vara berättigade skolskjuts. Elever boende nära Munsö skola som i dagsläget inte är berättigade skolskjuts eller inte har ett behov av skolskjuts kan komma att få ett ökat behov. Ett möjligt scenario är att något färre kommer vara i behov av skolbuss på morgonen eftersom skolbussen kommer att köra i samma riktning som de vårdnadshavare som arbetar i Stockholm. Vårdnadshavare kan då eventuellt i något högre utsträckning skjutsa eleverna till skolan.

Nästan alla elever kommer att få en längre skolväg och eleverna på Adelsö kommer att få en avsevärt längre skolväg. Runt ca 1,7 mil längre beroende på vart på Adelsö man är bosatt (se bilaga 2). Elever på norra Munsö kommer även de få längre skolväg medan elever bosatta på södra Munsö kommer ha ungefär lika lång skolväg som tidigare.

Scenario 2

Sundby skola samlokaliserar eleverna på Munsö skola från augusti 2020.

Konsekvenser:

Elever

Eleverna på Sundby får relativt snabbt ställa om och möta nya sammanhang i nya skolor, vilket kommer att gynna många, med nya sociala kontakter och större sammanhang, samtidigt som även många elever missgynnas till en början, då det förstås är en oro samt stor omställning att börja i en ny skola i helt nya konstellationer.

Här är också frågan hur många av Sundbys elever som skulle välja Munsö skola vid en stängning av Sundby? Idag finns endast ett fåtal elever från Sundbys område på Munsö skola, sannolikt får vi räkna med att det enbart rör sig om enstaka barn. Detta får också konsekvenser då vi kommer få en stor spridning av eleverna över kommunen vilket kan upplevas som oroande för eleverna själva.

Personal

För personalen kan detta innebära en nystart, med nya kollegor och att få ingå i nya organisationer med ökade kollegiala samarbeten och möjligheter till utveckling. På kort sikt är det förstås en stor omställning för personal som ska byta arbetsplats med allt vad det innebär i form av nya sociala kontakter, arbetsuppgifter och resor till och från arbetet. En viss risk finns att kompetent personal söker sig till andra kommuner. Även här kommer det av budget- och organisatoriska skäl innebära en minskning av personal och ändring av tjänstefördelningen, vilket gör att det finns risker att

personer får sluta eller byta arbetsplats mot sin vilja vilket förstås är en stor risk och konsekvens för enskilda individer.

Skollagen och undervisningskvalitet

Med detta scenario så får vi lättare att uppfylla skollagens krav i kursplanerna samt behörighetskraven för lärare på Munsö, frågan är om organisationen ändå blir tillräckligt stor för att få de vinster man vill med en hopslagning.

Ekonomi

Ekonomiskt sett är detta scenario gynnsamt, då Munsö troligtvis kan fylla på med elever från Sundby med positiva effekter som följd. Dock så ser vi både att underlaget ändå inte räcker för en budget i balans på Munsö, samt att i befolkningsutvecklingen indikerar att elevflödet till Munsö fortsatt blir ganska lågt, vilket gör att man troligtvis kan vänta sig underskott där även i framtiden.

Även skolor i tätorten gynnas med ett ökat elevflöde och möjlighet att utöka sina organisationer. En negativ effekt kan vara att det blir ganska trångt på tätortsskolorna fram tills att Ekebyhov och Sandudden har byggts om 2024–2025.

Vi kommer som sagt att göra en besparing på att Sundby skolas underskott försvinner i samband med flytt till Munsö skola. Munsö kommer dock fortsätta att gå med underskott då antagandet är gjort att elever från Sundby skola inte följer med till Munsö skola utan väljer andra skolor på Ekerö. Vilket medför att Munsö skola inte kommer att få ökade elevintäkter.

Munsö efter sammanslagning	
Alla belopp anges i tusen kronor	
Underskott/mån	-127
Underskott/år	-1 520
Besparing	
Sundby underskott enligt budget	2 791
	2 791
Kvar kostnader BUN	
Strukturbidrag	633
	633
Beräknat underskott 2020 inkl. strukturbidrag	2 153

Skolskjuts

Om de elever som idag går på Sundby istället blir hänvisade till Sandudden eller annan skola kommer de allra flesta avståndsmässigt vara berättigade skolskjuts. De som kommer att få plats på Sandudden och Ekebyhov kan åka SL-buss. Avståndet från Sundby skola till Sandudden är ca 4 km och till Ekebyhovskolan är det ca 6 km (Ekerövägen).

I dagsläget trafikerar ingen skolbuss Sundby och med anledning av att kollektivtrafiken få anses god finns det ingen anledning att trafikera Sandudden och eller Ekebyhov med en skolbuss från Sundbyområdet.

Scenario 3

Munsö skola samlokaliseras mellanstadiet på Sundby från augusti 2020, F-3 finns kvar på Munsö och blir en del av förskoleorganisationen för att kunna dra både ekonomiska och organisatoriska fördelar av en sammanslagning.

Konsekvenser:

Elever

Eleverna får ha kvar närheten till sina skolor, främst i de yngre åldrarna. Sundby utökar sitt mellanstadium med positiva effekter för eleverna till följd av utökade sociala kontakter, fler behöriga lärare och mer kvalitativ undervisning samt större möjlighet till differentiering. Dock kvarstår eller rentav ökar problemet på Munsö med få kamratkontakter samt slimmad lärarorganisation. Även på sikt om man ser till befolkningsprognoser samt byggtakt så är organisationerna för små för att nå hög kvalitet.

För de yngsta eleverna i F-3 är det fortfarande närheten till skolan samt det lilla sammanhanget som gynnar. De äldre barnen får mer utbyte av fler sociala kontakter samt en möjlighet att få en bättre undervisning av behöriga lärare. Negativa konsekvenser gällande resväg blir att det blir längre att åka för mellanstadieeleverna som bor längst bort på Adelsö och norra Munsö.

Personal

För personalen och deras kollegiala utbyte blir det ju en större organisation på Sundby. Personalen på mellanstadiet kan gynnas i detta då man får större möjligheter till kollegialt utbyte samt utvecklingssamarbeten. På kort sikt är det förstås en stor omställning för personal som ska byta arbetsplats med allt vad det innebär av nya sociala kontakter, arbetsuppgifter och resor till och från arbetet. F-3 på Munsö skola blir en mindre organisation, förvisso med nya kollegor från förskolorna, med mindre möjlighet till kollegialt utbyte med lärare från grundskola.

Men det är inte optimalt ur personalsynpunkt, så där måste man nog hitta några lärare som trivs med att jobba i ett mindre sammanhang och mer självständigt. Även här kommer det av budget- och organisatoriska skäl göras en minskning av personal och ändring av tjänstefördelningen, vilket gör att det finns risker att personer får sluta eller byta arbetsplats mot sin vilja vilket förstås är en stor risk och konsekvens för enskilda individer.

Skollagen och undervisningskvalitet

Med detta scenario så får vi lättare att uppfylla skollagens krav i kursplanerna samt behörighetskraven för lärare på det stora hela. Det vi ser är att Munsö F-3 kan bli mer knepigt att upprätthålla gällande behörigheter samt undervisningskvalitet.

Ekonomi

Munsö skola F-3 behöver i detta scenario slås ihop med förskolans organisation för att få till ett samarbete med fritids för bättre personaltäthet och beläggning gällande öppning och stängning. Sundby skola blir då en skola med en rektor, och med fler elever, vilket ökar intäkterna, samtidigt som de fasta kostnaderna ökar eftersom skolan fortfarande är för liten för att bära fasta kostnader, ledningskostnader mm Ekonomiskt sett så är det lättare att organisera för ett utökat mellanstadium på Sundby skola. Att kunna få till fler vuxna per klass samt mer intäkter till Sundby för att minska den slimmade organisationen.

Munsö F-3 kan organisera sig tillsammans med förskolan och då dra fördelar av gemensamma öppningar/stängningar samt fritids/förskoleverksamhet. Även för undervisningen kan detta ge fördelar då det finns möjlighet att dela tjänster på förskola och F-klass.

Vi ser dock att denna organisation inte ger tillräcklig effekt på ekonomin. Det är för få elever som flyttas till Sundby för att man ska kunna öka intäkterna tillräckligt av de blygsamma ökade volymerna.

Båda enheterna går i underskott efter förändringen dock gör vi en besparing genom att underskotten minskar på båda enheterna.

Sundby efter sammanslagning	
Alla belopp anges i tusen kronor	
Underskott/månad	-119
Underskott/år	-1 434
Munsö F-3 sammanslagning med FSK	
underskott/månad	-109
Underskott/år	-1 305
Besparing	
Sundby underskott enligt budget	2 022
Munsö underskott enligt budget	135
Total besparing	2 157
kvar kostnader BUN	
Strukturbidrag	633
	633
Beräknat underskott 2020 inkl. strukturbidrag	3 372

Skolskjuts

Om F-3 finns kvar på Munsö skola så bör de två skolbussar som idag trafikerar området finnas kvar om än i mindre form. Dock kommer förvaltningen att bli skyldiga att ge skolskjuts till eleverna i åk 4–6 som av någon anledning inte kan åka med SL. Exempelvis kan de elever i dessa årskurser som bor på Adelsö behöva taxi, eftersom SL:s turer inte är så täta och därmed kommer eleverna inte i tid till skolan. Det kan således bli aktuellt att sätta in en skolbuss för elever i mellanstadiet som kommer gå i Sundby skola.

Sammanfattning och förslag till beslut

Hur är vi rustade för att klara vårt lagstadgade uppdrag att skapa en god undervisning av hög kvalitet nu och framöver?

Som det ser ut nu uppfyller vi inte kraven helt på våra mindre enheter då vi har för små organisationer för att få till en tillräckligt kvalitativ verksamhet. I framtiden bör vi tänka mer storskaligt för att nå upp till skollagens krav och det som forskningen bedömer ger framgångsrika skolor. Storskaligt som vi tänker betyder minst tvåparallelliga skolor, som vi ser är den minsta organisation som egentligen kan bära

sig själv, både gällande kvalitet och ekonomi om man tittar på alla aspekter vi har beskrivit ovan.

Vi behöver även ta höjd för den troliga lärarbristen som förväntas bli större de närmsta åren. Det i kombination med minskade resurser gör att vi behöver skapa större organisationer som bär sig själva samtidigt som de kan leverera hög kvalitet.

Genom att organisera skolor som får mer resurser i form av elever och lärare, kan vi få till dynamiska lärarteam med behöriga lärare i större utsträckning vilket gynnar undervisningen och elevernas kunskap och lärande. Forskning visar som sagt att den enskilt största faktorn för skolframgång är kvaliteten på undervisningen och lärares kompetens.

Fler elever och klasser gynnar dessutom både sociala strukturer samt möjligheten att arbeta i mindre grupper utifrån behov och förmågor och allas rätt till en differentierad och kvalitativ undervisning. Fler lärare i teamet; mer utbyte och utvecklad undervisning.

Hur möter vi de framtida ekonomiska förutsättningarna?

Vi ser att vi inte kommer att ha möjlighet att ha för små enheter i framtiden, då minskade budgetramar i kombination med ökande personalkostnader, hyror, mat och andra fasta kostnader inte täcks av ett för magert elevunderlag. Genom att slå ihop mindre enheter eller tänka till hur vi kan organisera för kvalitet och en ekonomi i balans på något annat sätt kan vi klara de kommande minskande budgetramarna och få vi en ekonomi i balans. Vi måste också få en ökad möjlighet att fördela resurserna mer likvärdigt så att inte vissa enheter dras med stora underskott som behöver balanseras av övrig verksamhet, vilket skapar sämre förutsättningar för alla.

Hur fördelar vi resurserna så att alla barn gynnas?

Genom att fördela resurserna på ett mer hållbart sätt, så att alla enheter kan täcka sina kostnader med det elevunderlag de har och skapa kvalitativa organisationer ger fördelar både pedagogiskt, organisatoriskt och ekonomiskt. Skolpengen fördelas mer likvärdigt genom att vi skapar hållbara organisationer, både enligt skollag, resursmässigt och socialt. Pengarna fördelas så att det gynnar fler helt enkelt.

Hur organiserar vi framtidens skolor i Ekerö kommun?

Om vi ska följa översiktsplanen som säger att Ekerö till största del ska förtätas, är det logiskt att de flesta skolplatserna finns centralt där flest bor. Självklart är det dock värdefullt för de mer glesbefolkade områdena i kommunen att även ha tillgång till förskola och skola i det relativa närområdet. Där har vi bl.a.; Färentuna skola, Skå skola och Munsö eller Sundby skola som exempel på mindre enheter som har möjligheter att ge en kvalitativ undervisning med en budget i balans som det ser ut i nuläget.

Därför ser vi att det kan bli gynnsamt att slå ihop två enheter till en – så att en av skolorna på Munsö och i Sundby kan fortleva.

Avslutande sammanfattning

Det är svårt att förutse framtiden med en möjlig kommande lågkonjunktur och minskat skattetryck samt förändringar i byggtakt och demografin i stort.

En annan osäkerhetsfaktor är att vi inte heller vet hur det blir med eventuella fristående aktörer som etablerar sig och hur det ser ut med kapaciteten om 5–10 år, kanske är det andra förutsättningar då?

Vi behöver oavsett detta fortsätta skapa bästa möjliga skolororganisation över hela Ekerö som möter skollagens högt ställda krav på lika tillgång till utbildning av hög kvalitet, tillsammans med en effektiv användning av de resurser som finns att tillgå nu och framöver.

Vi behöver också ge våra rektorer möjlighet att få en budget i balans – och vara ekonomiskt robusta på ett hållbart sätt i många år framöver. Nu har vi två enheter som har det tufft, både ekonomiskt och kvalitetsmässigt. Om vi vill bevara någon av dem måste vi fundera på hur vi kan omorganisera inom enheten på något sätt.

Helt klart är i alla fall att vi måste stärka och värna de resurser vi har och se till att de kommer alla till gagn. Vi behöver möta kommande utmaningar på ett effektivt sätt som fortsätter borge för hög kvalitet på undervisning och verksamhet för alla våra barn och elever, i hela Ekerö kommun.

Bilagor

Bilaga 1 Demografi och skolskjuts

Bilaga 2 Ekonomiska förutsättningar

För övriga underlag se:

Bilaga 3 Barnkonsekvensanalys

Bilaga 4 Riskanalys personal

Bilaga 5 MBL-protokoll